

นันทวัน สุวรรณสถิตย์ 2554: ผลกระทบจากนโยบายการจัดเขตผ่อนปรนต่อการจัดการ
อุทยานแห่งชาติเอราวัณ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การใช้ที่ดินและการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน) สาขาวิชาการใช้ที่ดินและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
อย่างยั่งยืน โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก:
รองศาสตราจารย์วิพัทธ์ จินตนา, Ph.D. 114 หน้า

รัฐบาลมีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 30 มิถุนายน 2541 เพื่อใช้เป็นเครื่องมือแก้ไขปัญหา
ข้อขัดแย้งการครอบครองที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ โดยผ่อนปรนให้ราษฎรที่อาศัยและทำกินอยู่ในพื้นที่
ป่าไม้สามารถอยู่ต่อไปได้ ให้มีการพิสูจน์สิทธิ์และจัดทำแนวเขตการครอบครองที่ดินที่ชัดเจน
อย่างมีส่วนร่วม เพื่อสนองนโยบายดังกล่าว อุทยานแห่งชาติเอราวัณ ได้ดำเนินโครงการนำร่อง
การพัฒนาการมีส่วนร่วมเพื่อจัดการอุทยานแห่งชาติอย่างยั่งยืนตั้งแต่ ปี 2547 โดยเปิดโอกาส
ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรในพื้นที่มากขึ้น มีการจัดทำบัตรประจำตัวสำหรับ
ผู้ที่เข้าไปใช้ประโยชน์ในพื้นที่ผ่อนปรนภายใต้กติกาประชามร่วมรัฐที่กำหนด รวมทั้งการจ้าง
แรงงานท้องถิ่นเข้าทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ของอุทยานฯ และกิจกรรมพัฒนาชุมชนต่างๆ ผลกระทบ
จากนโยบายนี้มีทั้งด้านบวกและด้านลบต่อวิถีชีวิตของราษฎรและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ
ในชุมชน จากการศึกษาพบว่า เนื่องจากข้อจำกัดในการขยายพื้นที่ทำกิน ขณะที่สมาชิกในครัวเรือน
เพิ่มมากขึ้น จึงมีการอพยพกลุ่มแรงงานที่อยู่ในวัย 20-40 ปี ออกไปประกอบอาชีพต่างถิ่น องค์กรที่
ความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่อุทยานฯ และราษฎรท้องถิ่นได้พัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น มีการจับกุม
ผู้กระทำผิดกฎหมายป่าไม้ลดลง ราษฎรเห็นว่าอุทยานแห่งชาติเอราวัณควรดำเนินโครงการพัฒนา
และส่งเสริมการมีส่วนร่วมดังกล่าวอย่างต่อเนื่อง และเสนอให้มีการรับรองสิทธิการครอบครอง
ที่ดินในลักษณะ โฉนดชุมชนซึ่งจะช่วยเป็นหลักประกันทำให้ราษฎรมีความรู้สึกเป็นเจ้าของและ
เต็มใจช่วยดูแลรักษาที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน ช่วยแก้ปัญหาการซื้อขายที่ดิน ทั้งนี้
ในการจัดเขตผ่อนปรนจำเป็นต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของพื้นที่ด้วย โดยไม่ควรเป็นพื้นที่
ที่มีระบบนิเวศเปราะบาง รวมทั้งควรมีมาตรการที่รัดกุมเพื่อทำให้การใช้ที่ดินและการจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเป็นไปอย่างยั่งยืน